

I. RAPAJIĆ

DOPRINOS NAŠIH POLJOPRIVREDNIH STRUČNJAKA UNAPREĐENJU ZEMALJA U RAZVOJU

Tehnička saradnja naše zemlje i zemalja u razvoju počela je 1954. godine. Od tada, kroz narednih pet godina, vlada naše zemlje putem Saveznog zavoda (ondašnjeg ZAMTES-a), republičkih i pokrajinskih zavoda za međunarodnu naučno-tehničku saradnju stavila je vladama 32 zemlje u razvoju preko 3000 naših stručnjaka i eksperata raznih specijalnosti. Za to vrijeme o trošku naše zemlje, završilo je školovanje kod nas 2600 stipendista iz 75 zemalja u razvoju, specijalizaciju i postdiplomske studije završilo je oko 1000 stručnjaka, a o svom trošku školovalo se preko 8000 studenata itd.

Jugoslavija je prve svoje stručnjake stavila na raspolaganje Etiopiji 1954. god. Nakon toga ovaj vid saradnje se proširio na Sudan, Tunis, UAR, Irak, Siriju, Ganu, Alžir, Maroko, Libiju i dr. Prvi naši stručnjaci u zemljama u razvoju bili su liječnici i drugo zdravstveno osoblje koje se najviše tražilo u 1976. g. npr. Libija je angažirala 80% našeg zdravstvenog kadra od svih iz zemlje angažiranih zdravstvenih stručnjaka u zemljama u razvoju.

Iza liječnika na ugovorni rad u navedene zemlje upućeni su stručnjaci za upravu i društvene službe, poljoprivredu i veterinarsku službu i druge grane privrede.

Odmah se mora naglasiti, da je većina naših poljoprivrednih i drugih stručnjaka koji su putem tehničke pomoći i saradnje bili na ugovornom radu u zemljama u razvoju, nalazili se na vrlo odgovornim dužnostima u državnim i centralnim vladinim ustanovama i u privredi.

Smanjen fond angažiranih stručnjaka i eksperata u posljednje vrijeme, u odnosu na raniji period, rezultat je određenih poteškoća posebno siromašnijih zemalja u razvoju (destimulativni faktori, mijenjanje uslova angažiranja i nedovoljno definirani uslovi, nepoznavanje stranog jezika) za francusko govorno područje (posebno) donedavno nepotpuno regulisan status naših stručnjaka nakon povratka u zemlju i dr. Usljed ovih razloga, a i onih finansijske prirode, klasična tehnička pomoć, odnosno sistem angažiranja naših stručnjaka u ove zemlje u osnovi zamijenjen je organizacijom tehničke saradnje i konsultanskih misija za zemlje u razvoju, unatrag 4 — 5 godina. Tako je Republički zavod za tehničku suradnju SRH u 1977. godini realizovao 32 konzultatske misije u 12 zemalja u razvoju, a od toga iz poljoprivrede upućene su iste misije u Ganu, UAR, Etiopiju, Tanzaniju (tripartitna saradnja s Holandijom) i u NR Kinu. Iste godine iz 14 zemalja u razvoju boravilo je u SRH 123 stručnjaka (delegati i funkcioneri), u trajanju od 293 dana. (Iste godine Republički zavod za teh.

suradnju organizirao je V. okrugli stol, koji je održan u Zagrebu posvećen temi o poslovno — tehničkoj saradnji među zemljama u razvoju).

Sve veće prisustvo naše zemlje u zemljama u razvoju, bilo putem tehničke saradnje, bilo putem slobodnih odnosa radnih organizacija iziskuje svestranije poznavanje ovih zemalja, posebno s privrednog aspekta.

Zbog toga smatramo potrebnim, dati najnužniji osvrt na učešće, radne efekte i iskustva naših poljoprivrednih stručnjaka, koji su u najtežim momentima za te zemlje i u nezavidnim uslovima proveli u većini slučajeva nekoliko godina na radu u ovim zemljama. Možda će navedeno najbolje ilustrirati jedan od niza naših stručnjaka u svom izvještaju: »Naši ljudi koji odlaze u zemlje u razvoju moraju znati ne samo da nešto privrede (zarade), nego prvenstveno da pomognu, oni trebaju shvatiti momentalnu situaciju — mržnju naroda prema kolonizatorima, te tamošnje siromaštvo i zaostalost, za koje narod nije kriv, te uzdizanje jedne takve zemlje ne stvara se za 1 — 2 godine... naši stručnjaci tu problematiku su pravilno shvatili i svojim radom kroz duže vrijeme dali svoj doprinos razvoju tih zemalja«.

Način angažiranja stručnjaka za odlazak u zemlje u razvoju

Najveći broj naših poljoprivrednih stručnjaka (kao i drugih) na osnovu bilateralnih (sporazuma sa zemljama u razvoju) u prvo vrijeme, upućivani su u slijedeće zemlje: Alžir, Tunis, Etiopija, Maroko, Tanzanija, Gvineja, UAR, zatim u Pakistan, Jemen, Irak, Indiju, Kubu i dr.

Nakon dostavljenih zahtjeva-ponuda-ugovora zainteresiranih zemalja u razvoju, Savezni zavod odnosno republički i pokrajinski zavodi za međ. naučno-tehničku saradnju dostavljaju zahtjeve radnim organizacijama, odnosno zainteresiranim stručnjacima, s detaljnim uslovima angažovanja (zemlja, radno mjesto, vrijeme trajanja boravka ugovornog rada i dr.). Saglasnost radne organizacije, biografija, prepis diplome, odnosno kvalifikacija, liječničko uvjerenje, potvrda o znanju stranog jezika prema govornom području i druga propisana dokumentacija, dostavlja se preko republičkih odnosno pokrajinskih zavoda za teh. saradnju Saveznom zavodu putem kojeg se obavlja realizacija angažovanja stručnjaka za zainteresirane zemlje. Na sjednicama mješovitih komiteta zainteresirani partneri često još preciznije definiraju profile kadrova za koje su zainteresirani, što zavisi o svakoj zemlji, te se na temelju njihova zahtjeva može tražiti i dodatna dokumentacija (detaljnije napisana biografija, stručni odnosno naučni radovi i sl.)

Prihvaćeni kandidati potpisuju ugovor s dotičnom zemljom, gdje se točno definiraju obostrane obaveze i dužnosti (nov. primanja mogućnost transfera, i dr. stimulansi).

Pripreme za realizaciju zahtjeva i odlaska naših prvih poljoprivrednih stručnjaka putem tehničke pomoći zemljama u razvoju pratile su ranije

ne male poteškoće i rizici: nepoznavanje zemlje proizvodnje, jezika, klime, kulture i običaja, kao i druge nepoznanice. S druge strane s obzirom na odsustvovanje nekoliko godina iz zemlje trebalo je riješiti niz problema porodičnih, stambenih, školovanje djece, pitanje transfera i dr. jer status njihov nakon povratka u zemlju još nije (bio) riješen, a posebno što se ticalo zaposlenja, odnosno vraćanje u radnu organizaciju koja ga je uputila na ugovoreni rad.

Kako sam naveo cilj ove informacije, nije da se upušta u duga izlaganja i ocjene, što su naši poljoprivredni stručnjaci, posebno u prvih desetak godina, učinili i privrijedili u navedenim zemljama na ugovornom radu. Poslije njihova povratka svakako su mnoga iskustva prevaziđena i već dobrim dijelom izbljedila.

Pokušat ćemo ipak iznijeti neke efekte njihova dugogodišnjeg rada u tim zemljama i doprinos koji se, pored ostalog, odrazio u slijedećem: kao rukovodioci u vladinim i drugim centralnim i regionalnim institucijama, oni su maksimalno zalažući se organizovali i na viši nivo podigli poljoprivrednu proizvodnju tih zemalja — poboljšali administraciju, osposobili na stotine stručnih kadrova, podigli nove pogone, proširili trgovinu s našom zemljom, proširili kulturno-prosvjetne i druge prijateljske veze s tim zemljama. Osnivanjem zajedničkih poduzeća i organizacija tih zemalja s poduzećima i organizacijama naše zemlje, propagirajući naša dostignuća i proizvode (ugovor sa farm. industrijom »Pliva« i dr.) oni su značajno pridonijeli otvaranju tržišta za niz naših privrednih grana (prehrambenoj, farmaceutskoj, metaloprerađivačkoj i dr.), posebno na planu poljoprivredne mehanizacije, umjetnih gnojiva, zaštitnih sredstava i dr.

Iz nepotpunih izvještaja i anketa kojima raspolaže Republički zavod za tehničku saradnju SRH prikupljenih nakon povratka naših poljoprivrednih stručnjaka iz zemalja u razvoju s ugovornog rada iznijet ćemo konkretne efekte, prijedloge i sugestije koje je naša služba za međunarodnu naučno-tehničku saradnju u mnogome koristila radi bolje organiziranosti i efikasnosti.

»Prvi i drugi petogodišnji plan razvoja Etiopije izradili su i pratili proizvodnju, odnosno izvršenje isključivo stručnjaci iz Jugoslavije, uz pomoć etiopskih stručnjaka«, kaže se u jednom od stručnih izvještaja.

»Uz pomoć drugih naših poljoprivrednih stručnjaka u Etiopiji organizirana je potpuno samostalna administracija i računovodstvo, koje je bilo u stanju da obavlja sve poslove za jednu veliku poljoprivrednu proizvodnju, osposobljeno je oko 200 traktorista, poljoprivrednih poslovođa, podignut jedan veliki pogon (4.000 ha), jedan manji u kojima je sada zaposleno nekoliko stotina seljaka bezzemljaša. Načinjen je u Iranu plan, koji daje velike mogućnosti uklapanja raznih jugoslavenskih poduzeća u privredu te zemlje..., postoje velike mogućnosti za sklapanje — podizanje zajedničkih poduzeća...« (ing. B. SEĆEN).

...»Došao u Institut za agrume u Alžir (Bonfarik) odmah nakon odlaska Francuza... rad je mogao odmah biti nastavljen...« izobrazio sam 40 rezača... (ing. Petranović Krešo) nakon povratka u zemlju otpušten, kao »prekobrojan...«

»Radio na pronalaženju lokacija, projektiranju zgrada, laboratorija i izbora instrumentarija u vezi izgradnje radiacionog polja na teritoriju Instituta za nuklearnu energiju u Inshasu blizu Kaira... dvojica Egipćana koji su bili na Poljoprivrednom fakultetu... gdje su izradili i obranili doktorsku dizertaciju u mojem zavodu« prof. dr A. Tavčar.

Cesto je posao naših stručnjaka u zemljama u razvoju zahtijevao da preuzmu organizaciju kompletne polj. proizvodnje, tako u jednoj se anketi kaže: »Zbog pomanjkanja stručnog kadra morao sam organizirati proizvodnju ratarskih, povrtlarskih kultura, baviti se preradom mlijeka, tovom stoke i proizvodnjom maslina«... ing. Šterk.

Spomenuli smo da su mnogi naši polj. stručnjaci svoja iskustva nakon povratka u zemlju pravilno i efikasno prenosili i proširili saradnju naših i poduzeća u zemljama u kojim su duže radili na ugovornom radu evo i primjera od niza drugih: »Radio na problemu« Problematika mehanizacije polj. proizvodnje na navodnjenim površinama u donjem dijelu rijeke Međerde... kasnije obradio nekoliko značajnih poglavlja o svojim iskustvima i to a) stanje mehanizacije u ovoj zemlji, b) izbor traktora i oruđa, c) osnivanje centra za mehanizaciju, d) problematika, perspektive, smjena u daljnjem radu, referat je održan pred sekcijom stručnjaka u poljoprivredi sindikalne podružnice jugoslavenskih državljana u Tunisu (inž. Antoničić)... Na ovakav ili slične načine i vidove mnogi naši polj. stručnjaci prenosili su svoja iskustva i proširivali saradnju s našim i inozemnim poduzećima.

Putem obavljenih anketa ili dobivenih izvještaja naša služba za međunarodnu naučno-tehničku saradnju dobila je od navedenih stručnjaka niz odgovora i sugestija na niz pitanja i tako unapređivala i efikasnije usmjeravala svoju djelatnost na planu tehničke pomoći i saradnje sa zemljama u razvoju. O tome govore i daljnja iskustva naših stručnjaka.

»Tehnička saradnja odnosno pomoć nerazvijenim zemljama trebala bi biti komplementarna... Zapadne zemlje plaćaju svoje stručnjake i troškove njihova rada u ovim zemljama, takav pristup je visoko cijenjen u Etiopiji... Pomoć nerazvijenim ne dati samo u kadrovima, već u podizanju kompletnih poljoprivrednih farmi, zašto Etiopija ima velikih mogućnosti. (inž. Vjekoslav Sever).

Isti stručnjak boraveći 4 godine u Etiopiji izradio je opsežnu studiju od preko 300 stranica pod naslovom: RESULTS AGRICULTURAL

EXPERIMENTS IN BODE

OBADEN AREA

Izdao: HAILE SELASSIE I. INIVERSITY

COLLEGE OF AGRICULTURE

ADDIS ABEBA 1969.

U istoj studiji autor obrađuje eksperimente na eks. stanici Gode od 1966. do 1970. god.

U svojoj opsežnoj studiji »Etiopska poljoprivreda i njezino unapređenje inž. Đuro Regan, daje iscrpan prikaz o ovoj zemlji, kojoj je naša zemlja dala kredite, autor pored ostalog razrađuje »Jugoslavenske projekte

u Etiopiji« te u zaključku pored ostalog kaže: »rad naših stručnjaka, koje je Tehnička pomoć poslala u Etiopiju bio je uspješan. Etiopi ga cijene i sam Car je u više navrata dao povoljnu ocjenu na naš rad«... Radom naših stručnjaka otvoreni su vidici Etiopa i započeti su važni projekti koji ukazuju i obećavaju veće korištenje prirodnih mogućnosti Etiopije... mislim kad već teh. pomoć daje nemala sredstva nerazvijenim zemljama, onda bi bilo dobro da jedan mali dio uloži u prethodnu studiju zemalja gdje Jugoslavija ima interesa« (inž. Đ. Regan).

Ugovor na radu u zemljama u razvoju bio je ranije ograničen na tri godine, kada se stručnjak nakon osigurane zamjene vraćao u zemlju, po pravilu u radnu organizaciju iz koje je upućen. Međutim, zbog neriješenog statusa sve do nedavno bilo je ovdje većih propusta na štetu povratnika. Zbog posebnih okolnosti jedan broj stručnjaka vraćao se ranije, dok drugi su produžavali na molbu dotične vlade. Jedan dio se kandidovao i uspio kao ekspert UN ili njenih specijaliziranih organizacija da se angažuju na vrlo odgovornim dužnostima nerazvijenih zemalja.

Ne mali broj naših ne samo poljoprivrednih stručnjaka svojim dugogodišnjim radom postigli su prve pozitivne rezultate na stručnom i naučnom polju, citiramo »moja zasluga se posebno sastoji u pomoći na rješavanju vinogradarske problematike u Maroku... mojim istraživačkim radom realizirana je pogodna tehnologija proizvodnje odgovarajućeg tipa groždanog soka u Maroku... To su prvi pozitivni rezultati na tom polju« (ing. Kadić Božidar).

Za uspjeh naših polj. i drugih stručnjaka u zemljama u razvoju važno je istaći odnos i koordinaciju s našim diplomatskim predstavnicima u tim zemljama citiramo: NAŠI PREDSTAVNICI su se zbilja trudili da nam pomognu, kad bi izbili neki problemi »isto tako važan je bio odnos s drugim stručnjacima koji je bio na visini... imali smo naše klubove svoj sindikat, političke aktive, tako smo stručno i politički i efikasnije djelovali i međusobno se dopunjavali«... »obzirom na stručni rad stečenom u Tunisu za vrijeme od 4 godine, kao i poznavanje više stranih jezika, ja sam uvijek spreman da ponovno doprinesem u tehničkoj pomoći nerazvijenim zemljama« (ing. Zložilo Miljenko).

Zalažući se u svim oblastima naše međunarodne politike, u oblasti naučnih i tehničkih znanja, kulture, trgovine i svih vidova saradnje naši stručnjaci su uložili velike napore i podršku nastojanjima zemalja u kojima su radili da očuvaju svoju nezavisnost i da žive u miru.

Naglasili smo, da je cilj ovog izlaganja kratki prikaz nekih efekata rada naših poljopriv. stručnjaka iz SRH koji su putem Tehničke pomoći bili na ugovornom radu u zemljama u razvoju. Važno je napomenuti, da su neki od njih, kao iskusni poznavaoци proizvodnje u tim zemljama boravili tamo više puta putem organizacija udruženog rada poslovno u konzultantskim misijama. U nekoliko zemalja nastavljeni su od ranije započeti poslovi i inicijative i to u onim najsiromašnijim (Etiopija i dr). Korisne inicijative i preporuke polj. i drugih stručnjaka, da prije ulaska u vanjska poslovanja, treba detaljno proučiti dotično tržište, a to je jedan svakako

težak i odgovoran posao, bez čijeg uspješnog završetka svako poslovanje je riskantno. Poznato je, da je financiranje tehničke saradnje među zemljama u razvoju zbiljna zapreka njenom daljnjem jačanju, te je važno naglasiti da samo dobro razrađeni programi i projekti tehničke saradnje mogu osigurati potrebne financijske resurse, naročito putem zajedničkog financiranja sa značajnim sudjelovanjem razvijenih zemalja. Kao najvažniji oblici koji omogućuju povezivanje tehničke i ekonomske saradnje su svakako slijedeći: osiguranje consulting usluga, obrazovanje, uz rad, ocjena i implementacija investicionih projekata, zajednička naučna istraživanja, saradnja u proizvodnji i marketingu i dr.

Savezni zavod i Rep. zav. za međunarodnu naučnu, kulturno-prosvjetnu i tehničku suradnju u vezi realizacije osnovnih oblika i akcija saradnje u svom programu rada za 1980. g. uključuje, pored ostalog: upućivanje određenog broja stručnjaka i konsultanata u zemlje u razvoju, prijem na školovanje i specijalizaciju građana iz zemalja u razvoju, organizaciju posebnih kurseva, seminara i drugih skupova za kadrove ovih zemalja, organizaciju studijskih posjeta, saradnju na značajnim projektima i drugim poduhvatima u ovoj oblasti.

Unatrag 4-5 godina tehnička pomoć u kadrovima zamijenjena je zbog financijskih efikasnijih poslovnih razloga slanjem konsultantskih misija stručnjaka-eksperata u ove zemlje. Kompletirane od stručnjaka raznih specijalnosti one na licu mjesta sa zainteresiranim razgrađuju bolju poslovnu saradnju, kao i sve uslove do realizacije. Svakako da je ovakva tehnička saradnja za našu zemlju jeftinija. Valja spomenuti da se i broj zemalja u razvoju, onih najsiromašnijih smanjio. Od 70 na samo 30-oricu (prilog).

Sugestija naših poljoprivrednih stručnjaka mnogo su pridonijele stvaranju timova raznovrsnih stručnjaka i konsultantskih misija, za rad u zemljama u razvoju. Navodimo pored ostalih primjera slijedeći: »Budući sam radio u sklopu poduzeća »Energoprojekt« Beograd, koje je izvodilo premjeravanja, snimanja i druge poslove u svrhu melioracija doline rijeke Sahel-Souman. . . bilo je u ekipi više stručnjaka, pa smo se nadopunjavali i tako realno postavljali prijedloge (inž. Crnjaković).

Eksperti OUN

Vrlo važno mjesto u domeni međunarodne saradnje predstavlja suradnja s Organizacijom ujedinjenih naroda.

Za realizaciju svojih osnovnih zadataka. OUN i njene specijalizovane agencije osnovale su više programa pomoći koje se financiraju iz redovnog budžeta i dobrovoljnih doprinosa zemalja članica. Pomoć se sastoji u slijedećem upućivanju eksperata za realizaciju programa za razvoj, školovanja i stručnom usavaranju kadrova iz zemalja u razvoju; nabavci i isporuci opreme za programe za razvoj; angažiranje firmi i institucija za izradu projekata i predinvesticionih studija.

Uporna nastojanja članica UN da se planski smanjuje razlika između razvijenih i nerazvijenih zemalja, te da se putem programa UN za razvoj i programa specijaliziranih agencija vrši brža ekonomska i kulturna eman-

cipacija zemlja u razvoju, ali ozbiljnijih zaokreta o neophodnosti i spremnosti da se nagomilani problemi počnu rješavati među samim članicama, još nema.

Posebno mjesto u realizaciji programa za razvoj OUN i njenih specijaliziranih agencija u zemljama u razvoju zauzimaju eksperti-realizatori tih programa, za čiji se rad izdvaja 60% od ukupnih sredstava OUN u zemljama u razvoju. Eksperti su stručnjaci raznih specijalnosti: sveučilišni profesori, ekonomski, pravnici, građevinski, strojarski, rudarski i elektro inženjeri, arhitekti, geolozi, tehnolozi, agronomi, liječnici svih specijalnosti, statističari, metereolozi, pomorski stručnjaci i dr.

Kandidati za eksperte, trebaju imati najmanje 10 godina radnog iskustva, da su afirmirani u svom radu, da vladaju jednim od svjetskih jezika ili jezikom zemlje koja upućuje zahtjev za eksperta, kao i da posjeduju moralno političke kvalitete. Podrobnija obavještenja kandidati mogu dobiti od republičkog zavoda za tehničku suradnju SRH.

Naši poljoprivredni stručnjaci i eksperti boraveći u zemljama u razvoju afirmirajući našu nauku i praksu imali su veliku ulogu u transferu postignutih dostignuća i znanja, uživali su veliki ugled kako svojom stručnošću, tako i sposobnošću da se prilagode lokalnim uvjetima. Pored toga, oni su reprezentirali našu zemlju te na određen način pomogli i pomažu produbljivanju već postojećih odnosa nesvrstane politike Jugoslavije sa zemljama u razvoju. Zbog toga nije slučaj, da se baš jugoslavenski eksperti i stručnjaci posebno traže i rado prihvaćaju u tim zemljama.

Zato smatramo da bi upravo te komparativne prednosti trebalo bolje iskoristiti u predlaganju što većeg broja stručnjaka za ove misije.

Kako su glavni izvori kadrova radne organizacije, to bi na ovom poslu trebalo više nego dosada zajednički angažirati organizacije udruženog rada, privredne komore, stručna udruženja i društveno-političke organizacije. Na taj način osigurala bi se društvena verifikacija ovog rada i izbjegla mogućnost privatizacije. Povremeno informiranje stručne javnosti je pitanje kojem u buduće treba obratiti više pažnje, jer se na taj način osigurava demokratski način u izboru kadrova i mogućnosti njihove selekcije.

Od izuzetno velikog značaja je praćenje rada eksperata. Održavanje permanentnih kontakata, neposredno ili putem naših diplomatskih predstavništva, korišćenje izvještaja po povratku s misije, bilo bi od velike koristi.

Činjenica da se tehnička saradnja naše zemlje sa zemljama u razvoju odvija u vrlo jakoj međunarodnoj konkurenciji, jer visoko razvijene zemlje ulažu velika finansijska sredstva, što omogućuje da stručnjake tehničke saradnje stavljaju na raspolaganje, pod vrlo povoljnim uvjetima (često besplatno ili s vrlo velikim dotacijama uz plaće koje oni primaju u zemljama u razvoju).

Također vrlo često razvijene zemlje u potpunosti snose cjelokupne troškove, ili uz vrlo povoljne kredite podižu razne obrazovne centre ili institucije u zemljama u razvoju, daju potrebnu opremu za rad stručnjaka, te uz ove razne druge vidove besplatne naučno tehničke pomoći.

Naša zemlja ne može ulaziti na međunarodnu scenu sredstvima stimulacije, kao visokorazvijene zemlje. Još uvijek se ne može odvajati veća budžetska sredstva za participaciju u plaćama za naše stručnjake koji odlaze na rad u zemlje u razvoju, te ovo otežava prostor našeg djelovanja u tim zemljama. Upravo iz tih razloga, ni konzultantske misije i studijski boravci koji se realizuju u zemljama u razvoju ne daju prave i konkretne efekte, jer po povratku na takve misije i unatoč i interesu pojedine radne organizacije udruženog rada, nedostaju sredstva, za nastavak rada i kontakata iz kojih bi se financirale prethodne studije, preinvesticione aktivnosti, obradu tržišta i sl. a sredstva koja se izdvajaju iz republičkih budžeta za saradnju sa zemljama u razvoju za tačno precizirane namjene su nedovoljna za te svrhe.

Na koncu ove informacije valja spomenuti još nekoliko napomena. Stupanjem na snagu Zakona o evidenciji o naučnoj, kulturnoj, prosvjetnoj i tehničkoj saradnji početkom 1982. godine riješit će se mnoga pitanja iz ovog područja. Kao najvažnije ističemo pitanje izvora financiranja tehničke saradnje. Paralelno sa tim riješit će se pitanje statusa stručnjaka, koji budu regrutovani za ugovorni rad u zemlje u razvoju.

Spisak poljoprivrednih stručnjaka iz SRH koji su boravili na ugovornom radu u zemljama u razvoju

Prezime i ime	Radna org. u kojoj je radio (radi)	Zemlja i vrijeme boravka
1. Antončić ing. Ivan	Institut za mehanizaciju poljoprivrede, Polj. fak. Zgb.	Tunis 1962-1964. g.
2. Šterke ing. Vladimir	Institut za oplemenj. bilja Poljoprivredni fakultet	Tunis 1963-1965. g.
3. Rossi ing. Bruno	»Agrokombinat«, Zagreb	Tunis 1963-1964. g.
4. Crnjaković ing. Drago	Republički komitet za polj.	Tunis 1961-1962. g.
5. Palaveršić ing. Drago	Institut za oplem. bilja Polj. fakultet, Zagreb	Tunis — kraće vrijeme
6. Dr Meknić ing. Stjepan	Veterinarski fakultet Zgb.	Tunis — kraće vrijeme
7. Dereta ing. Nenad	Centar za primjenu nauke u poljopr.	Tunis 1964-1965. g.
8. Vodopija ing. Drago	Zajednica vodoprivrednih organizacija SRH	Etiopija 3 g.
9. Regan ing. Đuro	Institut za organizac. i ek. polj. Poljoprivredni fak. Zgb.	Etiopija 1960-1963. g.
10. Sečen ing. Branko	»Hrana«, Zagreb	Iran 1969. Tanzanija 1968.
11. Petranović ing. Krešo	»Agrokombinat« Zagreb	Alžir 1963-1965. g.

Prezime i ime	Radna org. u kojoj je radio (radi)	Zemlja i vrijeme boravka
12. Strineka ing. Petar	Direkcija za Savu, Zagreb	Etiopija
13. Kadić ing. Božidar expert FAO	»Agrokombinat« Zagreb	Maroko, Burundi 1970- Gvineja 1971. Mauritanija 1971. do 1974. g. Ruanda 1974-1975. g. Komorski otoci Laos 1979-1981. g. Maroko 1967. g. Iran 1970. g.
14. Dumančić ing. Drago FAO expert sada u Libiji		
15. Vukčević ing. Radovan	IPK »Osijek«	Tunis 1965-1969. g.
16. Knežević ing. Momčilo	PIK »Valpovo«	Tunis 1964-196. g.
17. Polombito ing. Mario	Vodoprivredna zajednica Split	Tunis 1964-1965. g.
18. Zlošilo ing. Miljenko	PIK »Valpovo«	Tunis 1965-1969. g.
19. Prof. dr Tavačar Alojz	Poljoprivredni fakultet Zagreb	UAR, 8 mjeseci
20. Sever ing. Vjekoslav	Privredna komora Hrvatske, Zagreb	Etiopija 4 god. kraće misije, Obala Slon. Kampučija Mauritanija 1963. g.
21. Grce ing. Zvonimir	Privredna komora SR Hrvatske, Zagreb	
22. Dr Alujević Marin ekspert FAO	Institut za stočars. Poljoprivredni fak. Zagreb	Maroko 1966-1969 Kongo Brazavil
23. Golušić ing. Ante ekspert FAO		Alžir duži niz godina
24. Alujević ing. Milka	Republički sekr. za prosvjetu	Maroko 1966-1969. g.
25. Zupanović ing. Šime	Institut za ocean. Split	Pakistan 1969-1972. g. Jemen 1972-1973. Kuba 1973-1975. Senegal 1975-1976. g. Gvineja 1976. g. Indija 1980. god. Gvineja 1963-1965. g. Etiopija 1970. (FAO)
26. Balošić ing. Matija	Poljopr. škola Poreč	
27. Dr Juras Ivo ekspert FAO	Zavod za pedologiju	
28. Vrbanac ing. Veliks	»Merkur«, Zagreb	Burma 1959-1962. g.
29. Zlatarić ing. Miroslav	Zavod za ped. tla, Zagreb	Etiopija 1960-1963. g.
30. Dr Ciglar Ivo	Poljopr. fak. Zagreb	Alžir 1964-1966. g.
31. Sikora ing. Ivan	Poljopr. Institut Osijek	Gornja Volta 75-78 (FAO)

Prezime i ime	Radna org. u kojoj je radio (radi)	Zemlja i vrijeme boravka
32. Perović ing. Veljko	Centar za ribu priv. med. Zadar	Maroko 1973-1975. g. Sj. Jemen 1976 (4 mj) Indija 1976-1977. Rim, Meksiko Tanzanija 1975.
33. Petričić ing. Ante (bio) expert FAO	Tehnološki fak. Zgb.	
34. Dulić ing. Alojz	Tehnološki fak. Zgb.	Bangladeš 1975-1977. Maroko 1967. g.
35. Rončević ing. Zvonimir	Poljopr. stanica Kostajnica	Alžir 2 god.
	Konzultantske mislje	
Bede ing. Dragutin	PPS Osijek	
Perković ing. Ivan	PPS Osijek	
Čosić ing. Ivan	PIK Đakovo	
Mušac ing. Ivan	Polj. institut Osijek	Svi Etiopija 1977. g. 2 mj.
Levaković ing. Franjo	PIK Vinkovci	
Vezmar ing. Miroslav	PIK Vukovar	
Pehanček ing. Rudolf	Privredna komora Osijek	
Sečen ing. Branko	»Hranaprodukt«, Zgb.	
Javor ing. Branimir		UAR — 14 dana 1972. (?)
Mikrut ing. Ljiljana		Gana — 20 dana 1977. g.

Spisak 30 najmanje razvijenih zemalja u razvoju

1. Afganistam	17. Nepal
2. Bocuana	18. Niger
3. Butan	19. Ruanda
4. Burundi	20. Samoa Zapadna
5. Čad	21. Sikim
6. Dahomej	22. Somalija
7. Etiopija	23. Sudan
8. Gornja Volta	24. Tanzanija
9. Gvineja	25. Uganda
10. Haiti	26. Bangladeš
11. Jemen	27. Južni Jemen
12. Laos	28. Centralna Afrička Republika
13. Lesoto	29. Gvineja Bisao
14. Malavi	30. Zelenortska ostrva
15. Mali	
16. Maldivska ostrva	